

Hornslet-mindestenen for faldne modstandsfolk

Hornslet kirke er i høj grad et besøg værd. Kirken præges af, at den har været kirke for Rosenkrantzerne på Rosenholm, og den rummer mange imponerende minder om dem.

Derfor besøges Hornslet kirke også af mange. Men ikke mange lægger mærke til, at der vest for kirkegården er et endda temmelig stort og iøjnefaldende mindesmærke for faldne modstandsfolk fra Hornslet under besættelsen.

[Hornslet.mindesmærket over faldne fra Hornslet i modstandskampen. Foto VFH august 2012.](#)

Mindestenen bærer indskriften: "Orla Andersen, Herold Svarre, Axel Sørensen, Mac Hoffmann, Karl Algreen Møller. De gav livet for Danmark".

Hornslet-gruppen

Historien bag mindstenen er følgende: I 1943 begyndte våbenedkastningerne fra engelske fly til danske modstandsgrupper at blive fast organiserede. Den første gruppe egentlige modtagegruppe var Hvidstengruppen, der også var involveret i de første modtagelser af våben på Djursland. Disse fandt sted ved Langesø ved Feldballe.

Modtagelserne lededes fra Aarhus af Ole Geisler, der var nedkastet fra England i februar 1943. Han fik dannet Hvidstengruppen, og i Aarhus fik han kontakt med reservelæge Svend Baastrup Thomsen på Kommunehospitalet. Gennem ham til hans far Holger Thomsen, der var sygehuslæge i Hornslet, og hans bror Bjørn Baastrup Thomsen og søster Pie Baastrup Frandsen. Brødrene kendte Orla Andersen i Hornslet fra deres sommerferier i Hornslet. Gennem ham, der blev leder for Hornslet-gruppen, skaffedes nye kontakter i Hornslet, bl.a. murer Marius Hou og tømrer Martin Madsen. Gruppen blev senere udvidet med flere unge mennesker fra byen og omegnen.

Der blev modtaget våben ved Langesø i to tilfælde i sommeren 1943. Niels Fiil og Andreas Stenz fra Hvidstengruppen hjalp til – de kom cyklende fra Hvidsten. De modtagne våben blev gemt i Holger Thomsens sommerhus ved Handrup Strand. Men da en fisker fik en faldskærm i nettet ved fiskeri i Øjesø blev tyskerne klar over, at der foregik noget i området, og modtagepladsen ved Langesø måtte opgives.

Den første nye plads, der blev udpeget fra SOE i London, var Djævelskrogen i nærheden af Rugtorvet i Rosenholm-skovens nordlige del.

Optrevlingen

Her modtog Hornslet-gruppen den 10. december 1943 ni containere med våben. Ole Geisler skulle have deltaget i modtagelsen, men blev forhindret og måtte sende en stedfortræder. Uheldigvis blev denne anholdt ved ankomsten tilbage til Aarhus. Han havde en seddel med Rosenholm-adresser i lommen. Samtidig blev et par faldskærmsjægere med viden om Rosenholm-gruppen arresteret efter angivelser fra en stikker.

Willy Ovesen beretter: "Uden forbindelse med Rosenholm-affæren blev Svend Baastrup Thomsen arresteret, og senere blev også Bjørn Baastrup Thomsen anholdt. Deres søster, Pie, blev arresteret i København den 13. januar 1944. Faldskærmsmanden i Aarhus måtte efterhånden give efter over for de tyske forhørsmetoder. Han kendte Orla Andersens adresse, idet han havde overnattet der, og samme dag stillede Gestapo tidligt om morgenen for at hente Orla. Straks efter blev Herold Svarre og Aksel Sørensen arresteret på deres arbejdspladser. Sigtelsen lød i begyndelsen på hjælp, der var ydet til nogle faldskærmsfolk; stikkeren havde fået anholdt to, og disse to kendte desværre alt for mange hjælpere over landet. Det var grunden til, at de tyske arrestationer bredte sig som ringe i vandet og også førte til, at Hvidstengruppen blev arresteret den 11. marts om morgenen".

Gruppens resterende medlemmer gik under jorden. Men i løbet af foråret 1944 blev gruppen reorganiseret, nu med skovrider C. F. Nielsen som leder. I alt 36 medlemmer fik den nye gruppe af folk fra Hornslet, Løgten og Vosnæsgaard. Nedkastningerne blev forlagt til Løvenholm-skovene, og her skete den første modtagelse 1. april 1944. Senere benyttedes igen Djævelskrogen, samt en ny plads i skoven ved jernbanen nord for Hornslet.

Flyet, der udeblev

7. oktober 1944 ventede gruppen på et fly, der imidlertid udeblev. Den var blevet skudt ned af tyske jagerfly i Gørding sogn i Vestjylland. Et besætningsmedlem omkom og ligger i dag begravet på Gørding kirkegård. De øvrige 6 besætningsmedlemmer tog flugten over Vestjylland østpå for at forsøge at komme til Sverige.

Gruppen delte sig og hurtigt efter blev to af dem arresteret i Holstebro. En anden fik fat i en gammel damecykel, og det lykkedes ham at komme til Århus. De tre resterende nåede på mirakuløs vis frem til Hornslet til reservelæge Holger Thomsen. Holger Thomsen og hans kone Margrethe havde på dette tidspunkt allerede hjulpet 50 andre, der af den ene eller anden grund var på flugt fra tyskerne. Parrets tre børn Svend, Bjørn og Pie sad i tyske KZ-lejre.

Holger Thomsen plejede de tre flyveres sår i ni dage, hvorefter de begav sig videre til Aarhus og Grenaa, hvorfra de med en fiskekutter nåede til Sverige – og herfra tilbage til England.

De fems skæbne

De folk fra Hornslet-gruppen, der blev arresteret 13. januar 1944, fik en hård skæbne. Orla Andersen blev henrettet i Ryvangen 26. maj 1944. Herold Svarre og Aksel Sørensen blev henrettet samme sted 7. juni 1944.

Andre gik det ikke stort bedre. Mac Hoffmann blev skudt den 14. april under flugt fra en tysk razzia. Karl Algreen Møller blev skudt af Gestapo i Ålborg den 26. april 1945.

De engelske flyvere

Willy Ovesen opgør, at RAF under besættelsen nedkastede 4862 containers og 383 pakninger på de i alt 283 jyske nedkastningspladser.

Op mod 300 allierede fly styrtede ned i eller tæt ved Danmark under besættelsen, og yderligere 50 styrtede ned i havet længere væk fra Danmark. Det kostede i alt 1700 flyvere livet. Af dem forsvandt mindst 500 i havet, mens 1160 blev begravet i Danmark (der findes tre flyvergrave i Syddjurs, på hhv. Hyllested, Dråby og Tved kirkegårde. Kun flyveren på Tved kirkegård er identificeret. Om de tre grave kan læses i særskilt artikel "Allierede flyvergrave..." i oplevelsesguiden. vfh).

Af de overlevende godt 400 flyvere lykkedes det godt 90 at slippe til Sverige.

Litteratur:

Willy Ovesen: Hilsen til Helmer – Henning – Lucas – Erik – Lise. Våbenedkastninger på Røndeegnen. I Folk og Liv på Røndeegnen, bind 7, 1985.

Vilfred Friberg Hansen, skrevet til Syddjursportalens overlevelsesguide august 2012